

PARTNERSKÉ VZTAHY OSOB S TĚLESNÝM POSTIŽENÍM: OD TABU K REALITĚ

„Člověk s postižením
má stejné potřeby
jako zdravý člověk.
První z nich je být
uznán a milován
takový, jaký je.“
~

Sestra Michele
Pascale Duriezová

Každý člověk, osoby s tělesným postižením nevyjímaje, má tzv. vztahové potřeby. Tedy potřebu být milován, akceptován a někam patřit. Jakkoliv se to zdá být přirozené a samozřejmé, téma partnerských vztahů osob se zdravotním postižením bylo v naší společnosti dlouhá léta tabuizováno. Teprve v posledních letech můžeme zaznamenat snahy o jeho demytizaci, v návaznosti na což dochází ke zplnomocnění osob s tělesným postižením jako sexuálních bytostí. Jinými slovy je třeba si uvědomit, že MAJÍ sexuální potřeby a jsou SCHOPNY je naplnit. Nevěříte? Anebo naopak víte, že tomu tak je a chcete se dozvědět víc? Pak neváhejte a čtěte dále!

Téma partnerských vztahů a sexuality osob se zdravotním postižením je obestřeno celou řadou mýtů, s nimiž jsme Vás podrobněji seznámili už v jednom z našich předchozích článků (<https://www.freya.live/cs/o-sexualite/clanky/81/nejcastejsi-myty-o-sexualite-lidi-s...>). Jen ve stručnosti si připomeňme, že osoby s tělesným postižením mohou velmi často čelit nárážkám, že vlivem omezené hybnosti jsou asexuální, nebo, v lepším případě, nejsou pro druhou polovičku žádoucí, případně nemohou mít „opravdový sex“. Tento medicínsky orientovaný úhel pohledu výraznou měrou přispěl k tomu, že se o partnerských a sexuálních zkušenostech osob s tělesným postižením dlouhá léta zkrátka nemluvalo.

Zplnomocnění osob s tělesným postižením jako sexuálních bytostí

To, že se o něčem nemluví, však samozřejmě neznamená, že to vymizí. A potřeba být milován a naplnit své sexuální potřeby, tedy něco, co je tak silně přirozené nám všem, už vůbec ne. A vězte, že vozík či jiná kompenzační pomůcka na tom vůbec nic nezmění. I proto postupně můžeme zaznamenat snahy toto téma otevírat a demytizovat také v českém prostředí. První náznaky těchto snah jsme mohly vidět už v dílech Jiřího Kracíka z konce 80. a začátku 90. let 20. století. Posléze v roce 2007 Česká republika podepsala Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením, čímž se mj. zavázala k respektování partnerských a sexuálních potřeb osob s postižením. Ve článku 23 se totiž píše: „Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, přijmou účinná a odpovídající opatření k odstranění diskriminace osob se zdravotním postižením ve všech záležitostech týkajících se manželství, rodiny, rodičovství a osobních vztahů na rovnoprávném základě s ostatními.“

Co ovlivňuje navazování partnerských vztahů osob s tělesným postižením

Díky této významné a beze sporu potřebné změně se čím dál více autorů začalo zajímat o to, jak partnerské vztahy osob s tělesným postižením vlastně fungují a co jejich navazování a fungování ovlivňuje. Jak asi správně tušíte, nejčastěji je zmiňována samotná diagnóza, která může (ale stejně tak nemusí) ovlivňovat nejenom hybnost člověka, jeho emoční prožívání, ale i to, jakým způsobem vnímá vlastní tělo. Nemalou úlohu sehrává také sociální zázemí člověka s postižením, tedy zejména to, jestli má dostatek sociálních kontaktů a posléze i podmínky proto, aby mohl rozvíjet plnohodnotný partnerský vztah. Uvedené může být o něco komplikovanější zejména u těch osob s tělesným postižením, které žijí v pobytových zařízeních anebo jsou odkázáni na celodenní podporu ze strany neformálních pečovatelských (např. rodinných příslušníků). A nakonec nemůžeme opomenout ani vliv sociálního okolí, kdy členové rodiny nebo přátelé mohou vlivem nedostatečné informovanosti o tomto tématu, zastávat rezervovaný postoj k partnerským a sexuálním potřebám osob s tělesným postižením. Freya, z.s. proto nabízí vzdělávací kurzy se zaměřením na oblast sexuality a vztahů pro rodiče dětí se zdravotním postižením (www.freya.live).

Jak tedy fungují partnerské vztahy osob s tělesným postižením?

Průzkumy zrcadlící žité zkušenosti osob s omezením hybnosti s partnerskými vztahy ovšem ukazují, že nic není černobílé. Z výzkumu autorky článku totiž vyplynulo, že lidé s vrozeným tělesným postižením mají zkušenosti s partnerskými vztahy, přičemž jejich protějšek obvykle nedisponuje žádným zdravotním omezením. Pro ilustraci uváděli: „Téměř vždycky, až na jednu výjimku, jsem měla zkušenost se zdravým partnerem“ (žena s DMO, 33 let). Současně ale přiznávali, že bylo zapotřebí, aby s partnerem společně sdíleli bariéry vázané na jejich zdravotní postižení, což se jim v různé míře dařilo. Vypovídali například, že: „Ty moje bariéry, jsou i ty její bariéry, protože sice může dělat věci beze mě, ale když chceme prožívat nějaký společný čas, tak je to dost komplikovaný. Vždycky jsme to ale nějak zvládli a nikdy jsme se nenudili.“ (muž, spinální svalová atrofie, 40 let). Důležité bylo především to, aby je partner přijal takové, jací jsou, a neměl tendence stavět se do role pečovatele. Osmadvacetiletá žena s DMO uvedla: „Taky mi řekl, že kdybych byla zdravá, tak bych to nebyla já. Bral všechno na vědomí.“

Sex: Ano či ne?

Sexualita je důležitým aspektem každého partnerského vztahu. Pokud se však o ní hovoří ve vztahu k lidem s tělesným postižením, můžeme zaznamenat dva protichůdné přístupy: Buď převládá názor, jak jsme už zmínili, že jsou tito jedinci asexuální, anebo se nepředpokládá, že by nějaké obtíže v této oblasti vůbec mohli mít. Jaká je tedy realita? Dosavadní poznatky, které máme k dispozici, ukazují, že pravda je někde mezi těmito dvěma přístupy. Konkrétně můžeme zaznamenat názor, že sexualita je hodnotnou součástí jejich života, byť se může vyznačovat variabilitou, jak ji naplnit. Proto se v posledních letech začaly intenzivně diskutovat možnosti, jak osoby se zdravotním postižením podpořit při naplnění sexuálních potřeb. Jednou z nich je externí placená služba sexuální asistence. Zatímco její pasivní forma je založena na zprostředkování erotických pomůcek a pornografických děl, případně poskytování poradenství a seminářů, v rámci aktivní sexuální asistence může docházet k erotickým masážím nebo sexuálnímu styku. Druhou možností jsou pak sexuální pomůcky upravené na míru osobám s omezením hybnosti, které si můžete prohlédnout na webových stránkách www.spokz.co.uk.

I tentokrát ale platí, že vše je vysoce individuální a žádné poznatky nelze zobecňovat. Jak totiž uváděli účastníci výzkumu autorky článku: „Všichni do jednoho zjistili, že vlastně vztah se mnou nebo s kýmkoliv na vozíku není v ničem vlastně tolik jiný až natolik, jak si mysleli“ (žena s DMO, 32 let). I když si uvědomovali, že při sexu nemohou vyvinout dostatečnou pohybovou aktivitu a realizovat všechny sexuální polohy, uváděli, že klíčové je vzájemné sladění a komunikace s partnerem, stejně jako hledání cest, jak dojít k maximálnímu sexuálnímu uspokojení. Jak zmiňovala sedmadvacetiletá žena s DMO: „Důležitý je komunikovat. O tom, co je mi příjemný a co už ne.“

A právě takový – důvěrný, bezpečný a komfortní pro oba partnery – by měl plnohodnotný partnerský život být. Bez rozdílu.

Chcete se o tématu dozvědět více?

Pro tyto účely Vám níže přikládáme několik literárních tipů, které doplňujeme o zajímavé dokumentární snímky:

- Bennet, L. & Holczer, G. (2010). Finding and Revealing Your Sexual Self: A Guide to Communicating about Sex. United Kingdom: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Campos, D. (2002). Sex, Youth, And Sex Education: A Reference handbook. Santa Barbara, California: ABC CLIO.
- Drábek, T. (2013). Partnerský a sexuální život osob se zdravotním postižením - publikace pro odborné sociální poradenství. Praha: Svaz tělesně postižených v České republice, o. s.
- Hanková, M. & Vávrová, S. (2017). Partnerské vztahy (očíma) mladých dospělých s vrozeným tělesným postižením. Praha: Grada Publishing.
- Hewitt-Taylor, J. (2008). Providing Support at Home for Children and Young People who have Complex Health Needs. United Kingdom: Willey Publishers.
- Dokumenty Dagmar Smržové „Miluj mě jestli to dokážeš“ a „Chci tě, jestli to dokážeš“

Zpracovala: Mgr. Magdalena Hanková, Ph.D.